

T.C.
DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
Ulaşım Daire Başkanlığı
ÖZEL TOPLU TAŞIMA ARAÇLARI YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç, Kapsam, Hukuki Dayanak

Amaç

Madde:1

Bu yönetmelik; Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde belirlenen güzergahlarda yolcu taşımacılığı izni verilen Toplu Taşıma Araçlarının (Özel Halk Otobüsleri ve Dolmuş-Minibüsler) Diyarbakır Büyükşehir Belediyesince yönetimi, yürütümü ve denetiminde Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi sınırları dahilinde çalıştırma usul esasları ile kaidelerini belirlemek amacı ile hazırlanmıştır.

Kapsam

Madde:2

Bu yönetmelik; Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde belirlenen güzergahlarda yolcu taşımacılığı izni verilen minibüs ve otobüs olarak çalışan Toplu Taşıma Araçlarının tümünü kapsar.

Hukuki Dayanak

Madde:3

Bu yönetmelik, 5393 sayılı Belediye Kanununun 14'üncü maddesinin (a) bendi ve 15'inci maddesinin (f) bendi ve Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliğinin 18'inci ve 28'inci maddeleri, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 6360 Sayılı Kanun, 5326 Sayılı Kanun, 2918 Karayolları Trafik Kanunu ve Yönetmeliği, 5378 Sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun,4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu, 5728 sayılı kanunla değişik 1608 sayılı Umumu Ahkamı Müteallik Hakkındaki Kanuna dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde:4

Belediye

:Diyarbakır Büyükşehir Belediyesini,

Başkanlık

:Büyükşehir Belediye Başkanlığını,

Özel Halk Otobüsü

:Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi denetiminde UKOME kurul kararı ile güzergahı belirlenen (H) serisinden toplu taşıma araçlarıdır.

Minibüs

:UKOME kurul kararı ile güzergahı belirlenen, yapısı itibari ile sürücüsünden başka 14+1 oturma yeri olan (M) seri plakalı Toplu Taşıma araçlarını,

Özel Toplu Taşıma Araçları

:Özel Halk Otobüsü ve Minibüs/Dolmuşları ifade eder,

UKOME

:Ulaşım Koordinasyon Merkezini ifade eder,

Taşımacı/İşletici

:Otobüs, Minibüs işleticisi olan gerçek ve tüzel kişileri,

Tüzel Kişilik

:1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre gerçek kişiler tarafından kurulan taşımacı kooperatifler, Şirketler, Odalar ve Birlikleri,

Araç Sürücüsü

:Otobüs ve Minibüste görev yapan araç sürücülerini,

Taşımacılık Hattı

:UKOME kararları ile taşımacılığın başladığı kalkış noktası ile bittiği varış noktasındaki yeri,

Taşımacılık Güzergahı

:UKOME kararları ile taşımacılığın başladığı kalkış noktasından bittiği varış noktasına kadar ara duraklar dahil takip edilen yolu,

Çalışma Ruhsatı

:İlgili Daire Başkanlığı tarafından bir yıllığına taşımacılık için işletmeciye verilen belgeyi, (Ek-2)

Ücret Tarifesi

:Toplu Taşıma Araçlarının uymaları gereken belediyece belirlenen ücret tarifesini,

Zaman Tarifesi

:Toplu Taşıma Araçlarının uymaları gereken ilgili Daire Başkanlığınca belirlenen taşıma faaliyetlerini zaman yönünden düzenleyen ve uyulması zorunlu tarifeyi,

Hareket Memuru	:Tüm Halk Otobüsleri ve Minibüsleri koordinasyon içinde çalışmalarından yetkili ve sorumlu Ulaşım Şube Müdürlüğü personelini;
Rotasyon	:Özel Halk Otobüsleri ve Minibüsleri çalıştıkları hatlarda Toplu Ulaşım Şube Müdürlüğü tarafından yapılacak değişmeli çalışma biçimini;
Araç Uygunluk Komisyonu	:Ulaşım Dairesi Başkanlığı'nda çalışan Toplu Ulaşım Şube Müdürü, Trafik Şube Müdürü, Trafik Atölyesi'nde çalışan bir uzman, Fen İşleri Dairesi Başkanlığı'ndan bir makine mühendisi ve bir ustabaşından oluşan 5 kişilik komisyonu;
Araç Uygunluk Belgesi	:Kapsam kısmında adı geçen araç işletmecilerinin, araçları için bu yönetmelik hükümlerine göre tespit edilen ve Araç Uygunluk Komisyonu'ndan alacakları Özel Toplu Taşıma Aracı Uygunluk Belgesini; (Ek-2)

Bu yönetmelikte yer alan ve açıklanmayan diğer kısaltma ve deyimler için ilgili kanun ve yönetmeliklerde kullanılan tanımlar geçerlidir.

Yönetim Yürütüm ve Denetim

Madde:5

Özel Halk Otobüsleri, Minibüs sahipleri, işletmecileri ve sürücülerin sorumluluğu altında, Büyükşehir Belediyesinin, Yönetim, Yürütüm ve Denetimine bağlı olarak, bu yönetmelik esaslarına göre çalışırlar.

Sorumluluk

Madde:6

Özel Halk Otobüsleri, Minibüs sahipleri, işletmecileri ve sürücülerini toplu taşıma içerisindeki her türlü faaliyetleri nedeni ile doğacak mali, hukuki ve cezai sonuçlardan müteselsilen sorumludurlar. Toplu taşıma araç sahipleri, işletmecileri ve sürücülerini UKOME ve Belediye kararlarına uymak ile mükelleftirler.

İKİNCİ BÖLÜM

Çalışma Şekli ve Şartları

Çalışacak Hatların ve Güzergahların Tespiti

Madde:7

- Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde toplu taşıma araçlarının çalıştırılması, sayıları ve bunların hatlarının tespiti, Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığın önerisi ile UKOME'ce belirlenir.
- Taşımacılar, trafikte oluşacak zorunluluklar dışında UKOME tarafından belirtilen hat ve güzergahları değiştirmeden izler. Özel Toplu Taşıma araçları çalışacağı hatlar ile izleyecekleri güzergahların değiştirilmesi Başkanlık veya ilgili Daire Başkanlığının önerisi ve UKOME kararı ile gerçekleştirilir.

Hat ve Güzergah Değişiklikleri

Madde:8

- Toplu Taşıma Araçlarının çalıştığı hatlarda, yapılacak altyapı çalışmaları, trafik yoğunluğu vb. nedenlerle, değişiklik gerekmesi halinde Başkanlık önerisi ve UKOME Genel Kurulunun onayı ile bu değişiklik yapılabilir.
- İşleticiler; trafik güvenliği, altyapı çalışmaları veya olağanüstü hallerde ilgili Daire Başkanlığının belirleyeceği güzergahı UKOME'den değişikliğe ilişkin karar alınana kadar izlemek zorundadır.
- Belediye; ihtiyaç olması durumunda Özel Toplu Taşıma Araçlarının çalıştığı hat ve güzergahlarda UKOME kararı ile iptal veya değişiklik yapabilir. İptal veya değişiklik kararı yine ilgili Daire Başkanlığının teklifi ile UKOME'ce verilir.
- Taşımacılar; Toplu Taşıma Araçlarının bir koordinasyon ve düzen içerisinde çalıştırılması için UKOME ve Belediye Meclisi'nce alınacak kararlara ve çıkartılacak yönetmelik hükümlerine aynen uyar ve kabul ederler.

Hatlara Yeni Araç Verilmesi

Madde:9

- a) Özel toplu taşıma araçlarının çalıştığı hatlarda, nüfus yoğunluğu, yolcu potansiyeli veya ihtiyaç duyulması halinde ek olarak belediye otobüsü çalıştırılmasına veya yeni özel toplu taşıma aracı ilavesine Başkanlık veya ilgili Daire Başkanlığının teklifi üzerine UKOME tarafından karar verilir. İlave özel toplu taşıma araçları miktarları için ayrıca ihale yapılır. İşletmeciler kendi güzergahlarında çalışmakta olan otobüs sayılarının artırılması, kendi hatlarında yeni güzergahlar belirlenmesi veya belirlenen hatların/güzergahlarını etkileyebileceği konularında hiçbir hak iddia edemezler.
- b) Özel toplu taşıma araçlarının çalıştığı hatlara bitişik veya yakın yeni yerleşim merkezlerinde, ihtiyaç dahilinde, bölgeler için Başkanlık veya ilgili Daire Başkanlığının teklifi üzerine UKOME kararı ile yeni hatlar açabilir. İşletmeciler bu hatlar üzerinde hiçbir hak iddia edemezler.

Hareket Programı

Madde:10

Araçlar, Belediyenin vereceği günlük hareket programına göre çalışır. Bayram ve tatil günlerindeki günlük hareket programı da Belediye tarafından belirlenir.

Çalışma Saatleri

Madde:11

Hatların güzergahlardaki çalışma saatleri ile ilgili düzenleme ilgili daire başkanlığının teklifi ile UKOME'ce belirlenir. Belirlenen saatler arasında güzergahı mazeretsiz olarak terk edip veya gitmeyip yolcuların mağduriyetine neden olan araç işletmecileri için bu yönetmeliğin Cezalara ilişkin hükümleri uygulanır. Geçerli mazereti olmak kaydı ile hat ve güzergahı terk edenler yolcuların mağdur olmaması için, ilgili Daire Başkanlığının izni ile hat ve güzergaha yeni bir araç koymak zorundadır.

Kılık Kıyafet

Madde:12

- a) Özel Toplu Taşıma Araçlarında görevlendirilecek personel;
Kış mevsiminde (01 Eylül-30 Nisan) lacivert veya gri takım elbise, beyaz veya mavi gömlek;
Yaz Mevsiminde ise (01 Mayıs-31 Ağustos) lacivert veya gri pantolon, kısa kollu beyaz veya mavi gömlek giyerek çalışmasını yürütmelidir. (Kravat takmak isteğe bağlıdır)
Ayrıca Toplu Taşıma Araçları Kooperatiflerinin talepleri ve Belediye Yönetiminin oluru ile kıyafetlerin şekil ve nitelikleri değiştirilebilir.
- b) Sürücüler düzenli sakal dışında, kirli sakal ile araç kullanamaz. Sürücü ve yardımcılarının günlük sakal tıraşı olmaları zorunludur. Sürücü ayakkabılarının arkası basık olamaz, çıplak ayakla veya terlikle araç kullanamazlar. Ancak yaz aylarında, sürüş emniyetini engellemeyecek biçimde sandalet kullanabilir.
- c) Sürücüler araçta meşrubat dahil hiçbir yiyecek maddesi tüketemez ve sigara içemezler.
- ç) Taşımacı istihdam edeceği sürücü personeli gerek işe alırken, gerekse işine son verirken ilgili Daire Başkanlığına yazılı olarak bildirmek zorundadır. İstihdam edilecek personelin bildirim sırasında bu personelin Nüfus Cüzdan Sureti, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nce verilen eğitim sonrası aldığı 'Personel Çalışma Belgesi'nin fotokopisi ile adli sicil kaydını ekleyeceklerdir. Taşımacılar ilgili Daire Başkanlığına bilgi vermeden araçlarında bildirilen sürücü ve yardımcı dışında hiçbir personel istihdam edemezler.
- d) Belediye, özel toplu taşıma araçlarının çalışması sırasında; aksaklık, eksiklik, kurallara uymama vb. gibi nedenlerden dolayı uygun bulmadığı sürücülerin değiştirilmesini işleticiden talep ettiğinde, en geç 7 gün içinde söz konusu personel değiştirilecektir.

Taşıma Zorunluluğu

Madde:13

- a) Araçlar, taşıma saatleri süresince herkesi, her zaman taşımak zorundadır. Mücbir sebep olmadan yolcu taşımalarını kesintiye uğratamaz.
- b) Araçlar seferlerini yaparken; arıza, trafikten alıkonma ve benzeri durumda tamamlayamamaları halinde yolcuların başka araca aktarılmasında yolculardan ek ücret alınmayacak ve aynı hatta çalışan bir başka özel toplu taşıma aracına yolcular aktarılacaktır.
- c) İşleticiler, ilgili Daire Başkanlığından izin almak şartı ile bir yıl içinde en fazla otuz gün işletmeden çekilebilirler.
- ç) Savaş durumu, seferberlik hali, olağanüstü hal uygulaması, deprem, sel baskını gibi doğal afetler Belediye lehine mücbir sebep kabul edilir. Bu gibi durumlarda belediye tarafından işleticiye yapılacak yazılı bildirimle araçlar Belediyenin emrine tahsis edilir ve işletici herhangi bir ücret talep edemez.

Günlük Hareket Programı

Madde:14

- a) Araçlar ilgili Daire Başkanlığının verdiği günlük hareket programlarına uyarak seferlerini yaparlar.
- b) Günlük hareket programları ilgili Daire Başkanlığınca planlanır.
- c) Araçların çalışacakları saatleri Belediyenin belirleyeceği saatler ile sınırlıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Taşıma Tarifesi, İndirimli ve Ücretsiz Taşıma

Taşıma Ücretinin Tespiti

Madde:15

Özel toplu taşıma araçlarında uygulanacak ücretli, ücretsiz ve indirimli yolculara ait tarifeler talep olması halinde veya uygun görüldüğünde tarifeye ilişkin değişiklik önerileri Başkanlık veya ilgili Daire Başkanlığı tarafından Belediye Meclisine sunulur. Belirlenen veya reddedilen tarifeler onaylandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

İndirimli Taşıma

Madde:16

İlköğretim, Lise ve Dengi Okul Öğrencileri, Yüksek Öğretim Öğrencileri ve Öğretmenler, 65 yaş üstü vatandaşlar indirimli taşıma hakkından yararlanır.

Ücretsiz Taşıma

Madde:17

4736 Sayılı Kanunda belirtilen ilgili hükümler uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Taşıma Katılma, Çekilme, Çıkarılma, Ruhsat İptali, Devir ve Sigorta Zorunluluğu

Taşımacılığa Katılma

Madde:18

- a) Belediye ile sözleşme yaparak veya Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde Tahdit kapsamında (M ve H plaka ile) özel toplu taşıma aracı çalıştırma hakkını alan işleticiler, Belediye tarafından belirlenen günde aracını, özel toplu taşıma ruhsatı ile birlikte ilgili Daire Başkanlığı'na getirmek zorundadır.
- b) Araç, teknik bir komisyon tarafından ilgili kanunda belirtildiği gibi araçlarda aranacak olan teknik özellikleri gösteren esaslara göre Araç Uygunluk Komisyonu tarafından incelenir. İnceleme sonucunda aracın yeterli görülmesi halinde uygunluk belgesi verilir.

Araç Uygunluk Komisyonu:

Toplu Ulaşım Şube Müdürü,
Trafik Şube Müdürü,

Trafik Atölyesi'nde çalışan bir uzman,

Fen İşleri Dairesi Başkanlığı'ndan bir Makine Mühendisi ve bir Ustabaşından oluşan 5 kişilik Araç Uygunluk Komisyonu tarafından taşıma yapmaya yeterli olduğu belirlenen araca bir yıl geçerli olmak üzere Araç Uygunluk Belgesi' verilir.

- c) Araç, ilk incelemede uygun bulunmamışsa, komisyon tarafından tespit edilen eksiklikler yazılı olarak işleticiye iletilir. İşletici on beş gün içerisinde eksikliklerini tamamlayarak aracını ikinci defa yeterlilik açısından kontrol ettirir. Eksikliklerinin giderildiğinin anlaşılması halinde uygunluk belgesi verilir. Aksi halde araca uygunluk belgesi verilmez ve cezai müeyyide uygulanır.
- ç) Uygunluk belgesi olan toplu taşıma aracına her yıl ilgili Daire Başkanlığınca kontrolden geçirildikten sonra araçların 'Çalışma Ruhsatı Vizesi' yapılır.
- d) Yapılacak inceleme Araç Uygunluk Tespit Raporu'na göre yapılır. Hak kazanan araçlara "Minibüs ve Otobüs için ayrı Araç Uygunluk Belgesi verilir.
- e) Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde Özel Halk Otobüsü ve Minibüs işletmeciliği yapacak her kişi ya da kuruluş, Her yılın Ocak ayının sonuna kadar, Çalışma Ruhsatı almak/ yenilemek zorundadır. Ruhsatsız toplu taşıma hizmeti verilmesine izin verilmez. Aksi durumda bu yönetmeliğin cezai hükümleri uygulanır.
- f) Yenileme yoluyla verilecek uygunluk belgeleri için işleticilerden Belediye ücret tarifesinden belirlenen miktar kadar ücret alınır.
- g) İşleticiler Çalışma ruhsatına aracın özelliklerini ve işleticisine ait bilgileri işletmek zorundadır. Bu bilgileri işletmeyenlere yönetmelikte belirlenen ceza uygulanır. Ayrıca işleticiler ruhsatlarını araçlarında bulundurmaları zorundadır. İşleticiler sürücü ad ve adreslerini daha sonra yapacakları değişiklikleri zamanında ilgili daireye bildirmek zorundadır.
- ğ) Belediye teknolojinin getirdiği her türlü yeniliği özel toplu taşıma araçlarında uygulama hakkına sahiptir. Bu yeniliklerin yönetmelik veya şartnamede belirtilmiş olması veya olmaması gerekmez.

Taşımacılıktan Çekilme ve Çıkarılma

Madde:19

1) Taşımacılıktan çekilme ve çıkarılma aşağıdaki nedenlerden biri ile olur.

- a) İşleticilerin hiçbir hak talep etmeden kendi isteği ile.
- b) Aracın tescil ve trafik belgelerinin iptali veya teknik kontrolünün artık yapılamayacağının tespit edilmesi ile.
- c) 23. Maddedeki ruhsat iptalini gerektiren cezai işlemlerin uygulanması ile.
- ç) İşleticinin ölümü halinde, varislerin en geç yüz seksen gün içinde Belediyeye başvurmamaları ve taleplerini bildirmemeleri durumunda.
- d) Araçların yaşını doldurması ile.
- 2) Çekilme ve çıkarılma hallerinde ruhsat bedelleri dahil olmak üzere işleticilere hiçbir şekilde geri ödeme yapılmaz.
- 3) Özel halk otobüsü veya minibüs işletmecileri, hattında sürekli olarak araç çalıştırmak mecburiyetindedir. Aracın arızalanması, tamir ve bakımda olması, trafik kazasına karışması halinde Büyükşehir Belediyesine müracaat ederek izin talep edebilir. Nedensiz olarak hattında 1 ay araç çalıştırmayan işleticiye Belediye Encümeni tarafından çalışmadığı her gün için 1608 sayılı kanuna göre idari para cezası hükmü uygulanır. Buna rağmen araç 15 gün içerisinde çalıştırmamaya devam etmesi halinde hat ruhsat hakkı iptal edilir.

Taşımacılığa Katılma

Madde:20

- a) Bu yönetmelikte belirlenen esaslar çerçevesinde Özel Halk Otobüsü ve Minibüslere 5216 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkındaki Kanunun 7/ p maddesi ile 5393 sayılı Belediyeler Kanunda tanımlandığı gibi, toplu taşıma aracı olarak çalıştırılmak üzere; Hat, Araç ve sahiplik bilgilerinin bulunduğu çalışma ruhsatı Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinin ilgili Daire Başkanlığınca verilir.

- b) Büyükşehir Belediyesi İlgili Daire Başkanlığınca; Yürürlükteki Kanunlara, yönetmeliklere, emir ve talimatlara aykırı hareket ettikleri tespit edilenlerin bu yönetmelikte belirtilen ihlalleri yapmayı alışkanlık haline getiren işletmecilerin ruhsatını, gerekçeleri ile Encümene sunarak, Belediye Encümeni kararı ile ruhsatları iptal edilir.
- c) İhale yapıp verilen hatlarda, ruhsat almadan çalışmaya başlanılmaz.

Ruhsat Başvuru Belgeleri

Madde:21

Özel halk otobüsü, Minibüs çalıştırmak için çalışma ruhsatı talep eden araç sahipleri, bir dilekçe ile birlikte; araçların insan taşımak amacı ile imal edilmiş olduklarına dair Motorlu Araç Trafik Belgesi ile Motorlu Araç Tescil Belgesinin aslı ve fotokopileri (*10 yaşından büyük araçlara ruhsat verilmez. Yaş sınırı, araçların fabrika imal tarihinden sonra gelen ilk takvim yılı esas alınarak hesaplanır.*) Kamu Hizmet Standartları Tablosunda belirtilen belgeler Ruhsat Başvurusu için istenen belgelerdir.

Ruhsat Harcı

Madde:22

- a) Çalışma ruhsatı harçları her yıl, Diyarbakır Büyükşehir Belediye Meclisince belirlenen “Ücret Tarife Cetveli” hükümleri uygulanarak alınır.
- b) Ruhsat harcı, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Mali Hizmetler Daire Başkanlığı Gelirler Müdürlüğüne her yılın Mart ve Temmuz ayının sonuna kadar 2 taksit şeklinde yatırılması zorunludur.

Ruhsat İptali

Madde:23

- 1) İşletici sözleşmedeki ve bu yönetmelikteki yükümlülükleri yerine getirmediği takdirde aşağıdaki aşamalara göre hakkında işlem yapılır.
- a) Karşılığında sadece para cezası veya parka çekilme cezaları bulunan suçlar nedeni ile bir işletme yılı içinde 30 defa para cezası alması halinde,
- b) Belediyenin vereceği günlük hareket programına gün içinde uymama suçunun bir yıl içerisinde 30 defa işlenmesi halinde,
- c) İşletmecilerin tespit edilen tarife fiyatlarını veya hatlardaki herhangi bir uygulamayı bahane ederek, otobüsleri, minibüsleri seferden alkoymaları ve otobüsleri yavaş sürme gibi işi yavaşlatma eylemlerini toplu halde yapmalarının denetim ekiplerince plaka olarak tespiti halinde,
- ç) Denetimler sonucu, ihlal yapmayı alışkanlık haline getirdiği bir işletme yılı içerisinde 30 defa Belediye Encümeni tarafından ceza verilen işletmecilerin çalışma ruhsatları UKOME tarafından iptal edilir.
- 2) Encümen tarafından alınacak ruhsat iptali kararı UKOME’ye sunulur. UKOME’den ruhsat iptali kabul edildiği takdirde işletmeciler Belediyeden hiçbir hak talep edemez ve uğradığı zararı hiçbir şekilde isteyemezler.

Araç Devretme

Madde:24

- a) Özel toplu taşıma araç sahibi ve işleticisi özel ve tüzel kişiler araçlarını özel ve tüzel kişilere Belediyenin uygun görmesi ile devredebilir. Bu devir işlerinde çalışma ruhsatının da yenilenmesi zorunludur.
- b) Araç işletmeciliği devralan kişiler bu yönetmelik ve sözleşme gereğince kendilerine yüklenecek sorumluluklarını kabul ettiklerini bir taahhütname ile Belediyeye vermek zorundadırlar.
- c) İşleticinin aracını yenilemek istemesi durumunda; yeni alacağı aracının halen çalıştırdığı araçtan daha yeni bir model olması ve teknik özelliklerinin Belediye tarafından uygun bulunması gerekir.
- ç) Araç devir işlemleri ilgili Daire Başkanlığı tarafından yapılır. Aracını devretmek isteyen mükellefler bir dilekçe ile başvuruda bulunurlar. Adına devir sureti ile ruhsat düzenlenecek kişinin de bu yönetmelikte aranan şartlara haiz olması gereklidir. Belediyeden izinsiz olarak hat haklarını özel anlaşma ile devredenlerin belirlenmesi halinde, devreden ve devir alan kişi veya kişilere ait aracın, Belediye encümeni tarafından ruhsatı iptal edilerek, cezai işlem uygulanır.
- d) Hat sahibinin ölümü halinde, Büyükşehir Belediye Encümeninin onayı alınmak sureti ile 1. Derece yakınlarına veraset ilamı ile devri yapılır.
- e) Ruhsat onayı ve hat devri yapılabilmesi için işletmecinin belediyeye herhangi bir borcunun bulunmaması zorunludur.

Araç Yenileme

Madde:25

Araçların belirli süreler sonunda yenilenmesi esastır. Araç sahipleri, Otobüs ve Minibüslerde 10 yılını dolduran araçlarını bu sürenin dolmuş tarihinden itibaren en geç 6 ay içerisinde, sıfır km. veya daha üst model bir araçla yenilemek zorundadır.

Araçların bu süre zarfında yenilemeyen işletmecilere 3 ay ek süre verilir. Bu süre sonunda mazeretsiz olarak araçlarını yenilemeyen işletmecilerin Çalışma Ruhsatları iptal edilir. Otobüs ve Minibüslerde daha önceden verilen izinlerle yolcu taşımacılığı yapan araçların tescil belgesindeki istiap haddi esas alınarak Çalışma Ruhsatı verilir. Ruhsat harcının Büyükşehir Belediyesi Mali Hizmetler Daire Başkanlığı Gelirler Müdürlüğüne yatırılması zorunludur. Toplu taşıma araçlarının uzunluğu, yolcu taşıma kapasiteleri, taşıma hattındaki ihtiyaç ve koşullar dikkate alınarak UKOME kurulu tarafından belirlenir.

Sigorta Zorunluluğu

Madde:26

- a. İşletici, sorumluluğu altına aldığı şartname konusu için işletimi süresince işletmesinde çalışan personeli sigorta yaptırmak zorundadır.
- b. İşletici, sorumluluğu altına aldığı şartname konusu için başlangıç sürecinden itibaren, toplu taşımacılık yapacağından trafik seyri halinde iken meydana gelebilecek her türlü kaza, doğal afet vb. hasarlara karşı yolcularından da sorumlu olacağından araçlar yolcuları ile birlikte sigorta kapsamında olacaktır.
- c. İşletici sorumluluğu altına aldığı şartname konusu için başlangıç sürecinden itibaren, meydana gelebilecek her türlü kazalar sebebi ile üçüncü şahıslara verilecek maddi ve manevi zararları sigorta kapsamına alacaktır.

Özel Toplu Taşıma Araçlarının Sayısı

Madde:27

Çalıştırılacak özel toplu taşıma araçlarının sayısında artış yapılması; Başkanlık önerisi ve UKOME'nin kararı ile gerçekleştirilir. Yapılacak ihale neticesinde çalışma hakkı kazanan araçlar içinde bu yönetmelik hükümleri uygulanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM **Çalışma İle İlgili Kurallar**

Çalışma İle İlgili Kurallar

Madde:28

- a) Araçlar UKOME tarafından belirlenen güzergahlarda, belirlenen sürelerde, her hatta tanınan kontenjan sayısına ve ihtiyaca göre çalışacaklardır. Güzergahlar, zamanlar, hatlara ait kontenjanlarda çalışacak araçlar, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesince belirlenerek işletmelere/işletmecilere bildirilir.
- b) Çalışma saatleri içerisinde araçlar güzergah dışına kesinlikle çıkamaz. Zorunlu hallerde(çalışmalardan dolayı yolların trafiğe kapalı olması gibi) İlgili Daire Başkanlığına telefonla veya bizzat haber verilerek izin alınarak çıkılabilir.
- c) Belediyece düzenlenen "yolcu durakları" dışında yolcu alınamaz veya indirilemez. Durağa yanaşmadan yolcu alınamaz ya da indirilemez. Durakta dahi olsa trafiği aksatacak biçimde yol ortasında durmak sureti ile yolcu indirilip bindirilemez.
- ç) Şehir içinde belirlenmiş hız sınırı aşılamaz ve diğer araçlar ile yarış yapılamaz.
- d) Taşımacılık sırasında, duraklarda yolcu almak veya indirmek dışında bekleme yapılamaz. Duraklarda gereksiz bekleme yapılamaz.
- e) Araçlarda ve duraklarda çığırta bulundurulmaz, çığırta bulundurulamaz ve bu suretle yolcu toplanamaz.
- f) Bir aracın seferinde, herhangi bir nedenle güzergahı tamamlayamaması halinde, aynı güzergahta çalışan müteakip araçlara yolcularını nakletmesi gerekir. Bu durumda yolculardan ek ücret talep edilemez. Nakledilen yolcuların ücretleri, taşımayı tamamlayamayan araç sürücüsü tarafından yolcuların nakledildiği araçlara ödenir. Geçerli bir neden olmaksızın(mazeretsiz) çalışma saatleri içerisinde güzergah terk edilemez.

- g) Toplu taşıma araçları taşıma saatleri yaz ve kış sezonu dikkate alınarak Toplu Ulaşım Şube Müdürlüğünce hazırlanır, ilgili Daire Başkanlığınca onaylanarak uygulanır. Belirlenen saatlerin haricinde çalışılmaz.
- ğ) Tüm Toplu Taşıma Araçları ihtiyaca göre normal günlerin dışında Cumartesi-Pazar, milli ve dini bayramlar, olağanüstü hallerde hatlarda çalışacak araçların çalışma programı ilgili Daire Başkanlığınca yapılır. Toplu taşıma araçları bu programın dışında çalışamaz.

Toplu Taşıma Araçları İçerisinde Uyulacak Kurallar

Madde:29

- a) Aracın belirlenen kapasite sayısından fazla yolcu alınamaz. Bu hususta müşterinin kabulü ve binmek için ısrarı mazeret teşkil etmez. Fazla yolcu almaya yönelik tabure, takım dolabı, ek koltuk ve benzeri şeyler araç içerisinde bulundurulamaz.
- b) Her aracın Belediyece belirlenecek uygun yerine, Belediyece hazırlanan “Şikayetleriniz alo 153’ü arayınız” tabelası sürekli olarak asılır. Araç içerisindeki dikiz aynası üzerine, kolaylıkla okunacak biçimde, aracın plakası yazılır. Ayrıca bağlı bulunduğu kooperatifin telefonu yazılacaktır.
- c) Araç içerisinde yolcuların görebileceği biçimde araç ön camının üst kısmındaki panele “Ücret Tarife Cetveli” asılır.
- ç) Araç içerisinde şoförde dahil kimse sigara içemez, meşrubat, kuru yiyecek, tost vb. her türlü yiyecek maddelerini tüketemez.

Araçların Görsel ve Teknik Nitelikleri ile İlgili Kurallar

Madde:30

- a) Dış yüzeyi çamurlu pis ve camları aşırı kirli araç ile çalışılmaz. Aracın içi ve dışı her gün temizlenir. Araç ayda en az iki defa dezenfekte edilmelidir. Aracın içerisinde tozlu ve yağlı hiçbir bölge bırakılmaz. Aracın içinde koku giderici kullanılmak sureti ile kötü kokular giderilir. Koku giderici araçta devamlı bulundurulur ve kontrollerde gösterilir.
- b) Araç içerisindeki ışıklandırma araç kaloriferi ve klima çalışır durumda olacaktır. Soğutma mevsimine göre çalıştırılacaktır. Işıklılandırma gerektiğinde, araç kaloriferleri ise kış mevsimlerinde çalıştırılır. Araçta yangın söndürme cihazı, ilk yardım çantası, reflektör, çekme halatı ve kış aylarında zincir bulundurulur. Ayrıca aracına göre cam kırma(imdat) çekici bulundurulur.
- c) Aşırı yıpranmış ve yaralı lastikler ile trafiğe çıkılmaz. Aracın periyodik ve günlük bakımları, Motor bakımının dışında fren, hidrolik, rot-balans, amortisör, şanzıman vb. bakımları düzenli olarak yapılır. Bu bakımların hangi yetkili servis tarafından veya kim tarafından hangi tarihlerde yapıldığı bakım kartları ile belgelenir ve kontrollerde gösterilir.
- ç) Aracın egzoz sistemi çevre ve gürültü kirliliğine yol açamaz. Bozuk egzoz ile trafiğe çıkılmaz.
- d) Aracın oturmaya mahsus bölümleri yırtık, kırık, aşırı eski döşemeleri ile kırık çatlak camlı araçlar trafiğe çıkılmaz. Aracın trafik kanununa göre çalışır durumda, zorunlu ayna, sinyal, far vb. bölümlerinde hiçbir eksik veya arıza bulunamaz.
- e) Araçta “Havalı Korna” olarak tabir edilen klakson sistemi kesinlikle kullanılamaz. Gereksiz yere veya yolcu çağırmak amacı ile klakson kesinlikle çalınamaz. Araç kapısı açık durumda trafikte seyredemez.
- f) Araç içinde ve dışında sabit reklam, elektronik ve dijital reklam alınması veya geçici afiş, poster, bez pankart asılması Diyarbakır Büyükşehir Belediyesinin iznine tabidir. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi ve bağlı kuruluşları her türlü ilan ve reklamı hiçbir ücret talep edilmeden Özel Halk Otobüsleri ve Minibüslerine asılır. Belediyenin bu hususta vereceği talimata uymak ve asılan reklamın sefer esnasında muhafazasını sağlamak işletmecinin sorumluluğundadır. Belediye bu konuda işletmeciye önceden haber verme zorunluluğu yoktur. Toplu taşıma araçlarında, Büyükşehir Belediyesi ilan Reklam Yönetmeliği hükümlerine göre, reklam yetki ve izin belgesi alınmamış reklam bulundurulamaz veya yetki belgesindeki süresi dolmuş reklamı taşımaya devam edilemez.
- g) Araçların tip ve özellikleri Karayolları Trafik Kanununa bağlı “Araç Montaj ve Tadil Yönetmeliğine” uygun olarak belediyece belirlenir.
- ğ) Çalıştığı hattın güzergahını belirtmek amacı ile Güzergah hat numarasını, başlangıç ve bitiş noktalarını gösteren levha aracın sağ, ön ve arka tarafına takılacaktır. Standartları belediye tarafında belirlenen bu levha işletici tarafından araca sökülebilir şekilde monte edilecek ve aydınlatılmış olacaktır. (Hat no rakamının daire içine yazılması mecburidir.)
- h) Kaza sonrası hasarlı ve boyasız araçlar ile trafiğe çıkılmaz.

i) Hâlihazırda faaliyette olan araçların renkleri Belediyece belirlenir. Minibüslerde belirlenen bölüme hat numaralarını gösteren standart tabelalar asılı bulundurulur. Otobüslerde Belediyece belirlenecek ebatlarda beyaz renkte “Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Özel Halk Otobüsü yazısı yazılır. Hatlarda çalışacak minibüslerin renkleri beyaz olacaktır. Minibüslerin şapkaları ve yazıları aşağıda belirlenen şekilde olmalıdır.

- 1) Dağkapı-Bağlar : Mavi kep üzerine Beyaz yazı
- 2) Dağkapı-Seyrantepe : Kırmızı kep üzerine Beyaz yazı
- 3) Balıkçılarbaşı-Bağlar : Beyaz kep üzerine Siyah yazı
- 4) Şehitlik-Üniversite : Siyah kep üzerine Beyaz yazı
- 5) Çarıklı : Sarı kep üzerine Beyaz yazı
- 6) Bağıvar : Yeşil kep üzerine Beyaz yazı

ALINCI BÖLÜM

Denetim ve Cezalar

Denetim

Madde:31

- a) Bu yönetmelikte belirlenen hususlarla ilgili denetimler, Zabıta Daire Başkanlığı ve Ulaşım Daire Başkanlıkları tarafından yapılır.
- b) Özel Toplu Taşıma Araçları Belediyesinin yönetim ve denetimine bağlı olarak bu yönetmelik ve sözleşme esaslarına göre işletilir/çalıştırılır.
- c) İlgili Daire Başkanlığı tarafından toplu taşımacılık yapan her işletmeci için bir sicil dosyası açılır. Bu dosyada araca ilişkin belgeler dışında işletmeci, sürücülere ait belgeler de bulundurulacaktır. Ayrıca araca yapılan işlemler otomasyonda siciline işlenecek ve takip edilecektir.
- ç) Yapılan denetim evrakının tebliğ yeri, işletmecinin kanuni ikametgâhı, bağlı olduğu kooperatif-dernek başkanlığı veya aracın çalıştığı güzergahın son durağının bulunduğu yerdir.

Yaptırım Gerektiren Hal ve Davranışlar

Madde:32

- a) Yaka ve kimlik kartsız personel çalıştırmak
- b) Hat İşletme Ruhsatı almamak,
- c) Hat işletme ruhsatı üzerinde tahribat yapmak,
- ç) Hat İşletme Ruhsatının vizesini süresi içerisinde yaptırmamak,
- d) Belediyesinin vermiş olduğu çalışma ruhsatına aykırı hareket etmek,
- e) Güzergah levhası asmamak,
- f) Ruhsatında belirtilen koltuk sayısından eksik veya fazla koltuk bulundurmak,
- g) Aracın işletme ruhsatında belirtilen istiap haddinden fazla yolcu almak,
- ğ) Kapasite harici fazla yolcu taşımak, araca ilave koltuk, oturma yeri vs. yapmak,
- h) Işıklı levha kullanmamak,
- i) Çalıştıkları hat ve güzergah numaralarını araç üzerinde görünür şekilde yazmamak,
- ı) Belirlenen hat ve güzergah dışında faaliyet göstermek,
- j) Fiyat Tarife belgesi, şikayet telefonu, yolcu adedini belirten levha ve "sigara içmek yasaktır" levhasını yolcuların görebileceği şekilde araç içerisinde asmamak,
- k) Yaş haddini aşan araçla faaliyet göstermek,
- l) Durağa yanaşmadan yolcu indirmek veya bindirmek,
- m) Durak yerlerinde gereksiz bekleme yapmak,
- n) Araca arka kapıdan yolcu almak,
- o) Kendilerine tahsis edilen durak haricinde yolcu indirmek-bindirmek, bekleme yapmak ve park etmek,
- ö) Araçta sigara içmek veya içirtmek,
- p) Yönetmelikte belirlenecek saç-sakal, kılık-kiyafet ve görgü kurallarına uymamak,
- r) Havalı klakson takmak, müşteriye veya gereksiz yere klakson çalarak, gürültü kirliliği yapmak,
- s) Çıgırtkanlık, simsarlık yaparak, yaptırarak yolcu toplamaya çalışmak,

- ş) Yüksek tonda müzik çalmak,
- t) Yırtık ve kirli döşeme ile faaliyette bulunmak,
- u) Belirlenen rengin dışında araçla faaliyet göstermek,
- ü) Orijinallerin dışında araca aksesuar takmak,
- v) Hasarlı veya arızalı araçla çalışmak,
- y) Teknik özelliklerini yitirmiş (Kaporta aksamında ezik-çürük, yamalı boya, camları kırık vb.) araçla toplu taşımacılık yapmak,
- z) Araç Uygunluk Belgesinde belirtilen araçlarda aranacak özelliklerden herhangi birini yerine getirmemek,
- aa) Teknik arıza olmadan yolcusunu başka bir araca aktarmak,
- bb) Araçları temiz tutmamak ve belirli zamanlarda dezenfekte işlemlerini yapmamak,
- cc) Tahsis edilen hattın çalışma saatlerine uymamak, ilk ve son durağa kadar gitmemek,
- çç) Araçtan dışarıya baş, kol uzatarak araç kullanmak,
- dd) Araçta veya durakta nezaket kuralları dışına çıkmak, yolcuya kötü muamelede bulunmak,
- ee) Ücret tarifesi altında veya üzerindeki bir ücret ile taşımacılık yapmak,
- ff) Ücretsiz yolculuk hakkı olan yolcuları taşımamak, duraktan almamak veya bu yolculardan tam bilet ücreti almak,
- gg) Engelli yolcuya refakat edenlerden ücret talep etmek,
- ğğ) Yolcu ile kavgaya girmek, hakaret etmek ve kötü davranmak,
- hh) Toplu taşıma esnasında yolcu ve can güvenliğini tehlikeye düşürecek biçimde uygunsuz ve yüksek hızla araç kullanmak,
- ii) Aşırı süratli veya trafiği aksatacak kadar yavaş araç sürmek, trafik kuralları ve işaretlere riayet etmemek,
- ıı) Denetim Görevlilerince yapılacak kontrollerde istenilen belgeleri ve evrakları göstermeyerek zorluk çıkarmak,
- jj) Mevsim şartlarına göre araç klimalarını çalıştırmamak,
- kk) Yolcuyu daha önce alabilmek için zaman tarifesine uymayıp bir başka araç personeli ile yolda münakaşa etmek ve yolcuların gideceği yere gecikmesine ve tedirgin olmalarına sebebiyet vermek,
- ll) Toplu direnişe katılmak, taşımacılık yapmamak, taşımacılığı aksatmak, eylem yapmak,
- mm) Belirlenen zamanda sefere çıkmamak veya erken çıkmak, zaman ihlali yapmak,
- nn) Belediyece belirlenen hareket programına uymamak, araç seferini günlük hareket programında verilen süreden gerekçesiz olarak erken veya geç bitirmek,
- oo) İzinsiz araç değişikliği yapmak, bu durumu 30 gün içinde bildirmemek,
- öö) İzin almadan mazeretsiz olarak yolcu taşıma hizmetinde çalışmamak,
- pp) Belirlenen hattın dışına çıkarak güzergah ihlali yapmak,
- rr) Meydana gelecek adres, temsile yetkili şahıs, araç sürücü değişiklikleri ve benzeri her türlü değişikliği, meydana geldiği tarihten itibaren 30 gün içinde bildirmemek,
- ss) Uydu sistemi ile faaliyetleri denetlenen toplu taşıma araçlarının; güzergah ihlali, kart okutmama ve GPRS faaliyetinin veri akışını engellemek,
- şş) Cadde ve sokaklardaki su birikintilerinden hızla geçip çevredeki yaya vatandaşların ıslanmasına ve kirlenmesine sebep teşkil edecek şekilde su sıçratmak,
- tt) Araç uygulaması esnasında denetim elemanlarının dur ihtarına uymayarak, denetim yapmayı engellemek,
- uu) Aktarma hakkı olan yolcuların aktarma hakkını engellemek,
- üü) Okul yaşına gelmeyen çocuklardan para talep etmek,
- vv) Çocuklu, engelli, gebe, yaşlı ve engelli yolcuyu görüp almamak,
- yy) Toplu taşımadan men edilen araç ile men sürecince toplu taşıma faaliyetinde bulunmak,
- zz) Toplu taşıma araçlarında hayvan ve yük taşımak.

İdari Yaptırım Hükümleri

Madde:33

- a. Belediye Encümeni tarafından 1608 sayılı kanuna göre idari para cezası hükmü uygulanır.
- b. Aynı fıkradan bir ay içerisinde yedi defadan fazla ceza kesilmesi halinde, Belediye Encümeni tarafından araç 3 ile 7 gün arası toplu taşıma hizmetinden men edilir.

Yükümlülüklerin Yerine Getirilmesi

Madde:34

- a) Faaliyet sırasında Toplu Taşıma Aracı Çalışma şartlarından herhangi birinin kaybedilmesi halinde Yönetmelikte ayrıca bir süre öngörülmemiş ise kaybedilen şartın veya şartların sağlanması için İlgili Daire Başkanlığı tarafından işletmeciye 30 gün süre verilir. Bu süre sonunda eksiklik hala giderilmemiş ise çalışma ruhsatı Belediye encümeni tarafından iptal edilir.
- b) Aynı takvim yılı içinde üç kez, faaliyetten men cezası verilen işletmeciye ait çalışma ruhsatı Encümen kararı ile iptal edilir.
- c) Bu yönetmelik hükümlerine aykırı hareket eden işletmeci ve sürücüleri hakkında, Toplu Taşıma Araçları Çalışma Yönetmeliği kurallarına uymadıkları gerekçesi ile düzenlenen tutanaklar Büyükşehir Belediye Encümeninde değerlendirilir, yönetmeliğin maddelerindeki ihlaller için belirlenen cezalar uygulanır. Burada bulunmayan ihlaller ile ilgili yürürlükteki kanun ve yönetmelik hükümlerine göre cezai müeyyideler uygulanır.
- ç) Bu yönetmelik çerçevesinde Belediye Encümenince verilen cezalar en geç, cezanın tebliğ tarihinden itibaren 1(bir) ay içinde ödenir. Ödemenin gecikmesi halinde 6183 Sayılı Kanundaki hükümler uygulanır.
- d) Bu yönetmelikte belirtilen ihlaller ile ilgili cezaların 15 gün içerisinde peşin ödenmesi halinde; kesilen cezanın % 25'i indirilerek tahsili yapılır.

Eğitim

Madde:35

İşletici veya sürücüler, bağlı bulunduğu dernek veya oda başkanlığının en geç 2 yılda bir düzenleyeceği eğitim seminerine katılmak zorundadırlar. Bu seminerler; Trafik Güvenliği, Güvenli Araç Sürücülüğü, Trafik Kuralları, Meslek Ahlakı, Halkla ilişkiler, İşletmecilik Bilgisi, İlk Yardım, Genel Prensipler ve benzeri konularda yapılır. Dernek veya Oda, kayıtlı üyelerinin seminere katılımını sağlamak zorundadır.

Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat

Madde:36

Bu yönetmeliğin Yürürlüğe girdiği tarihten itibaren; Diyarbakır Büyükşehir Belediye Meclisinin 14.12.2006 tarih ve 189 sayılı Minibüs Çalışma Yönetmeliği ve 14.12.2006 tarih ve 190 sayılı Özel Halk Otobüsleri Kuruluş ve Çalışma Yönetmeliği ekleri ile birlikte yürürlükten kalkar.

Yürürlülük

Madde:37

Bu Yönetmeliği Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı yürütür.

Eşref GÜLER
Meclis 1. Başkan Vekili

Raziye TAŞKIRAN
Katip

Bedri TURAN
Katip